

Olympiáda ľudských práv

XVII. ročník, školský rok 2014/2015

Krajské kolo

Kategória: Stredné školy

Tézy pre ústnu časť súťaže

1. Teroristi v Paríži zaútočili na sídlo satiricko-humoristického časopisu Charlie Hebdo a zavraždili 12 ľudí. O niekoľko dní francúzska polícia útočníkov zneškodnila. Následne sa konala v Paríži veľká manifestácia.

Na základe svojich vedomostí a informácií získaných z médií vysvetlite, o konflikt akých ľudských práv ide v tomto prípade. Ako by ste reagovali vy na mieste francúzskej vlády? Aké opatrenia by ste urobili, aby ste zadostučinili požiadavkám bezpečnosti, ochrany života ľudí a zároveň aj požiadavke rešpektovania ich základných práv a slobôd?

2. Nobelova cena za mier za rok 2014 bola udelená aj pakistanskej školáčke Malále Júsofzaj za presadzovanie práva na vzdelanie pre všetky deti.

Vysvetlite, prečo je právo na vzdelanie takým dôležitým ľudským právom? Stručne vyložte, čo viete o uplatňovaní tohto práva v tej časti sveta, odkiaľ pochádza Malála a porovnajte to s uplatňovaním práva na vzdelanie v našej krajine.

3. Všeobecná deklarácia ľudských práv bola Organizáciou Spojených národov prijatá v roku 1948.

Vysvetlite politický a historický kontext prijatia tohto dokumentu. V čom priniesol nový pohľad na chápanie ľudských práv a v čom vidíte jeho hlavný prínos?

4. Pred viac ako 25 rokmi, v novembri 1989 začal vo vtedajšej Československej socialistickej republike proces zásadných politických a spoločenských zmien, nazývaný aj „nežná revolúcia“. Aktívne sa do nej zapojilo aj mnoho študentov a študentiek. Dvoma kľúčovými požiadavkami Verejnosti proti násiliu, politického hnutia stojaceho na čele spoločenských zmien, bolo zrušenie vedúcej úlohy komunistickej strany v spoločnosti a vypísanie slobodných volieb.

Na základe preštudovanej literatúry, alebo na základe rozprávania svojich rodičov či príbuzných vysvetlite, prečo považovali revolucionári v roku 1989 práve tieto dva ciele za kľúčové z pohľadu budovania demokratickej spoločnosti?

5. V politickom a spoločenskom diskurze aj v médiách sa môžete často stretnúť s výrazmi *integrácia* (napr. integrácia cudzincov, či školská integrácia osôb so zdravotným postihnutím) *inklúzia* (napr. inklúzia Rómov a Rómok) a *asimilácia* (napr. prirodzená vs. násilná asimilácia príslušníkov a príslušníčok národnostných menšín).

*Vysvetlite, aký je rozdiel medzi pojmami *asimilácia*, *integrácia* a *inklúzia*, aký model začleňovania príslušníčok a príslušníčok menšinových skupín do spoločnosti by ste uprednostnili Vy a prečo?*

6. Ústava SR zakotvuje petičné právo ako jedno z občianskych a politických práv. Petíciou môžu ľudia iniciovať aj ľudové hlasovanie - referendum. Predmetom petície a referenda však podľa našej ústavy nemôžu byť ľudské práva.

Vysvetlite, prečo ľudské práva nemôžu byť predmetom petície a referenda? Čo v praxi znamená tento zákaz? Je podľa Vás tento zákaz v súlade s podstatou demokracie?

7. Takmer dennodenne sa z médií dozvedáme o dramatickom osude ľudí z Afriky a Blízkeho východu, ktorí sa snažia na chatrných plavidlách doplaviť do Európy.

Skúste vysvetliť, čo je podstatou práva na azyl (práva na útočisko) a ako by ste riešili problém utečencov a utečieniek? Viete v základných rysoch povedať, ako sa stavia k utečeneckej problematike Slovenská republika?

8. Pred 70 rokmi sa skončila druhá svetová vojna, najväčšia tragédia v dejinách ľudstva. Najhroznejšou udalosťou spätou s vojnou bol holokaust.

Uvedte, aké základné ľudské práva boli od nástupu nacistov k moci postupne osobám židovského pôvodu odopierané, popíšte stručne ich situáciu pred deportáciami a v koncentračných a vyhladzovacích táboroch.

9. Verejná ochrankyňa práv vykonala prieskum dodržiavania základných práv a slobôd maloletých detí umiestnených v reedukačných centrách (nesprávne a zastaralo niekedy nazývaných polepšovne) v Slovenskej republike. Svoje zistenia a odporúčania publikovala v správe zverejnenej v júli 2014.

Nezávisle od toho, či ste správu, či informácie o nej čítali, pokúste sa na základe vlastnej úvahy podať stručný výklad o tom, aké základné práva a slobody detí môžu byť porušované v reedukačných centrách a iných zariadeniach, poskytujúcich špeciálnu výchovnú starostlivosť pre deti za účelom uľahčenia ich opätovného začlenenia do pôvodného sociálneho prostredia.

10. Od roku 1991 platí na Slovensku zákaz trestu smrti. Od roku 2003 je tento zákaz absolútny, čo znamená, že sa vzťahuje aj na činy spáchané v čase vojny alebo v čase bezprostrednej hrozby vojny.

Uvedte ľudskoprávne dôvody zrušenia trestu smrti, prípadne vysvetlite svoje stanovisko v otázke trestu smrti v širších súvislostiach. Panuje podľa vás v tejto závažnej ľudskej otázke viac-menej svetová zhoda?

11. V súvislosti s prípravou Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike sa v odborných kruhoch i v médiách často hovorilo o probléme „vymáhateľnosti práv“.

Uvedte, čo si predstavujete pod pojmom vymáhateľnosť ľudských práv. Vysvetlite, ako súvisí vymáhateľnosť ľudských práv s demokraciou a správnym fungovaním mocenských orgánov a inštitúcií štátu.

12. V škole i na pracovisku Vašich rodičov môže dochádzať k rôznym prejavom priamej a nepriamej diskriminácie čiže nerovného zaobchádzania. Diskriminácia môže byť nerovné zaobchádzanie štátu s občanmi a občiankami, nerovné zaobchádzanie nadriadených s podriadenými, ale môže k nemu dochádzať aj vo vzťahu dvoch alebo viacerých fyzických osôb (žiakov a žiačok či zamestnancov a zamestnankýň) vzájomne.

Zamyslite sa nad tým, k akým rôznym formám a prejavom diskriminácie dochádza v škole alebo na pracovisku. Uvedte konkrétne prípady a popíšte ich. Ako by ste sa Vy postavili k prípadu/druhu diskriminácie, ktorý ste uviedli, ak by sa Vás osobne týkala?

13. V roku 2012 Krajský súd v Prešove rozhodol, že na jednej zo škôl v kraji dochádza k segregácii rómskych detí a zaviazal školu k náprave daného stavu.

Vysvetlite, čo chápete pod pojmom segregácia v škole a skúste načrtnúť, v čom vidíte najväčšie problémy vzdelávania detí z rómskych osád. Ako by ste Vy riešili ich situáciu? Snažte sa používať ľudskoprávne argumenty.

14. Určite poznáte vo svojom okolí, medzi priateľmi alebo známymi osobu so zdravotným postihnutím. Výkon niektorých ľudských práv v prípade osôb so zdravotným postihnutím alebo so zdravotným problémom môže byť sťažený.

Uveďte, aké opatrenia zo strany štátu či prevádzkovateľov verejných zariadení a inštitúcií sú potrebné, aby osoby so zdravotným postihnutím mohli vo svojom živote rovnocenne realizovať svoje ľudské práva, konkrétne právo prijímať a rozširovať informácie a právo voliť.

15. V našej ústave i v medzinárodných dokumentoch je zakotvený princíp rodovej rovnosti (rovnoprávnosti a rovnosti príležitostí mužov a žien).

Uveďte, v čom vidíte v súčasnosti najväčšie problémy a pretrvávajúce nedostatky v oblasti naplňania zásady rodovej rovnosti. Prečo muselo podľa Vás v histórii ľudstva uplynúť až také dlhé obdobie, kým sa aspoň na papieri dosiahla plná rovnoprávnosť žien a mužov?

Autor: PhDr. Kálmán Petőcz

Recenzentka: PhDr. Dagmar Horná, PhD

Redakčná úprava: PhDr. Dagmar Horná, PhD

Celoštátna komisia Olympiády ľudských práv

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, 2015